

HAVACILIK GÜVENLİĞİ

Güvenlik Sahaları ve Havaalanı Genel Güvenliği

Dr. Öğr. Üyesi Ebru BAĞCI

Güvenlik Kontrol Noktaları

Havalimanında kontrol noktaları, güvenlik parametrelerine göre yolcuların incelendiği, biletlerin kontrol edildiği ve boarding işlemlerinin tamamlandığı yerlerin bütünüdür.

Tüm yolculardan, güvenli seyahat için havalimanı güvenliği ile ilgili tüm talimatlara uyması beklenir.

Havalimanında güvenlik, “Havalimanında Alınacak Güvenlik Tertip ve Tedbirleri Yönetmeliği”ne bağlı olarak birbiri ile bağlantı birçok kontrol noktası ile sağlanır. Havalimanı girişlerinde var olan ilk güvenlik noktasında yolcuların el bagajlarında, bavullarında ve üzerlerinde tehlikeli madde taşıyıp taşımadığı incelenir. Havalimanı güvenlik kontrolünde tüm kurallara uymanız beklenir.

Havaalanı Yolcu Terminal Binası ve Giriş Noktaları

Tanım olarak terminal ‘yolcuların uçuş öncesi ve uçuş sonrası işlemleri yapılan, bünyesinde hava ulaştırma hizmeti ile ilgili kuruluş ve tesisleri bulunduran bina veya binalar grubu’ olarak ifade edilmektedir.

Terminal alanı, havaalanının uçak harekât sahası dışındaki bölümü olarak tanımlanabilir.

Terminal alanı; yolcu ve bagaj işlemlerinin yapıldığı terminal binasını, yolcu, kargo ve bagajların uçağa yüklenip boşaltılmasını sağlayan tesis ve araçları, uçak ve araç park alanlarını, havaalanı ulaşım yollarını, kargo binalarını ve bakım hangarlarını içinde bulundurmaktadır.

Burada üzerinde durulması gereken nokta, sivil havacılığa yönelik saldırılarda ön planda bulunan; **yolcu terminal binası ve yolcu terminal binası giriş kontrol noktaları** olacaktır.

Terminal binası, hava yolcululuğu ile ilgili belli işlemlerin yerine getirildiği bir tesistir.

Bu işlemler; **bilet satışı, bilet check-in, yolculara yönelik ticari faaliyetleri** (Fast food, hediyelik eşya dükkânı gibi), **uçuş öncesi yolcuların bagajlarının alınması ve uçuş sonrası yolculara teslim edilmesi gibi** işlemlerle, güvenlik kontrollerini ve devlet kontrollerini kapsamaktadır.

‘Yolcu terminali yer ve hava taşımacılığı arasındaki bağlantıyı sağlayan geçiş noktasıdır.’

Yani kısacası uçuş hattı öncesinde **havaalanı binasındaki giriş kapılarından, arındırılmış sahadan uçağa çıkılan apron kapısı arasındaki alan** yolcu terminal alanıdır.

Bu alan içerisinde verilen hizmetler olarak; yolculara yönelik hizmetleri, havayolu şirketlerinin verdiği hizmetleri, resmi işlemleri, havaalanı yönetiminin faaliyetlerini ve güvenlik hizmetlerini sayabiliriz.

Ulaşım güvenliği kavramı içerisinde her tür aracın seyahat sırasındaki güvenliği kadar yolcuların **seyahat öncesi ve sonrasındaki güvenliklerinin sağlanması** da önemlidir.

Özellikle ulusal ve uluslararası öneme sahip olan terminal binalarında, topluca bulunan yolculara karşı yapılan bir saldırı, tüm dünyada büyük bir ses getirmekte, meydana geldiği ülkeye zarar vermekte ve uçuşları da etkilediğinden büyük ekonomik zararlara da yol açmaktadır.

Bu ve buna benzer sebeplerle yasadışı eylem grupları veya teröristler için yolcu terminal binasına yönelik bir saldırı yapmak, bir uçağa ulaşp uçağı kaçırmaktan veya bir uçağı sabotaj eylemi yapmaktan daha kolay ve daha çok ses getiren bir yol olduğunu söyleyebiliriz.

Örnek Olay

Yolcu terminal binası güvenliğinin önemini, Esenboğa Havaalanında 7 Ağustos 1982 tarihinde yaşanan terör saldırısı ortaya koymuştur.

ASALA adlı Ermeni terör örgütü 1980’li yıllarda Türkiye’nin yurtdışındaki temsilciklerine ve burada çalışan personeline yönelik saldırılar düzenlemeye başlamıştır.

Bu saldırılar sürerken iki ASALA militanı 7 Ağustos 1982 tarihinde Esenboğa Havalimanı’na silahları ile girerek biri Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı olmak üzere iki güvenlik görevlisi ile ikisi yabancı uyruklu altı yolcu olmak üzere 8 kişiyi öldürmüş ve kişiyi de yaralamışlardır.

Geçmişte yaşanan olaylar ve yüksek terör riski, Türkiye'nin sivil havacılık güvenliğinde ve özellikle terminal binası güvenliğini arttırmaya yönelik tedbirler almasını, terminal giriş kontrol noktalarında da yolcu ve bagaj kontrollerinin yapılmasını sağlamıştır.

Bu kontroller terminal içindeki arındırılmış sahaya geçiş için yapılan kapı kontrollerinin aynısıdır.

Dünya üzerindeki havalimanlarına baktığımızda da yolcu terminal binası güvenliğinin önemli olduğu görülmektedir. **11 Eylül 2001** tarihinde meydana gelen ve dünya tarihindeki en önemli terör eylemi olarak dört tane yolcu uçağının kaçırılması ve bu uçaklardan ikisinin **ABD Dünya Ticaret Merkezi Binalarına** çarptırılması sonucu binaların yıkılması olayı incelendiğinde; teröristlerin ABD'nin **Boston Logan Havaalanını** kullandıklarını, bu havaalanının **teröristlerce** seçilmiş bir havaalanı olduğunu çünkü bu havaalanının genel olarak çok yoğun hava trafiği ve daha az güvenli oluşu ile bilinen bir havaalanı olduğu, **her yıl binlerce yolcunun bagajlarının kaybolduğu, çeşitli kargaşaların yaşandığı** ve yeterli güvenlik önleminin alınmadığı ortaya çıkmıştır.

11 Eylül saldırılarında terminal giriş kontrol noktalarındaki güvenlik arama ve taraması yönteminin veya **terminal içindeki ikinci aramanın teröristleri caydırabileceği veya yakalanmalarını sağlayabileceği** ihtimali görülebilmektedir.

Ayrıca bu önlemin terminale ve yolculara karşı yapılabilecek bir saldırıyı önlemede de etkin bir güvenlik önlemi olduğu söylenebilir.

Günümüzde yolcu terminal binasının **tüm yolcuların ve çalışanların ortak kullandığı** ve uçuş öncesindeki bir alan olması sebebiyle sivil havacılık güvenliğinin en önemli parçalarından biri olduğu görülebilir.

Ulaştırma Bakanlığı'nın ICAO güvenlik dokümanlarını esas alarak hazırladığı **“Havaalanları Master Planlama Esasları”** kitabında bu konuyla ilgili olarak (Ulaştırma Bakanlığı, 2008b: 209);

Yolcuların denetlenmesi ve gözlemlenmesi işlemlerinin uçağa biniş kapısı yakınında olmaması gerektiği çünkü herhangi bir alarm durumunda güvenlik için bir zamana ihtiyaç duyulduğu ve yolcuların uçağa binişten önce bekledikleri bekleme alanlarına yetkisiz ulaşımın önlenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Yolcu terminal binasında alınan güvenlik tedbirleri şöyle sınıflandırılmıştır:

- Giriş Kontrol Noktasında Güvenlik
- Uçuş Öncesi Güvenlik Kontrolü
- Özellikli Yolcuların Kontrolü
- Transit ve Aktarmalı Yolcuların Kontrolü

Terminal Giriş Noktalarında Güvenlik

Yönetmelikte yolcu terminali ile ilgili geliş ve girişlerin sınırlanabileceği ve gereken ölçüde muayene ve kontrol yapılabileceği belirtilmektedir.

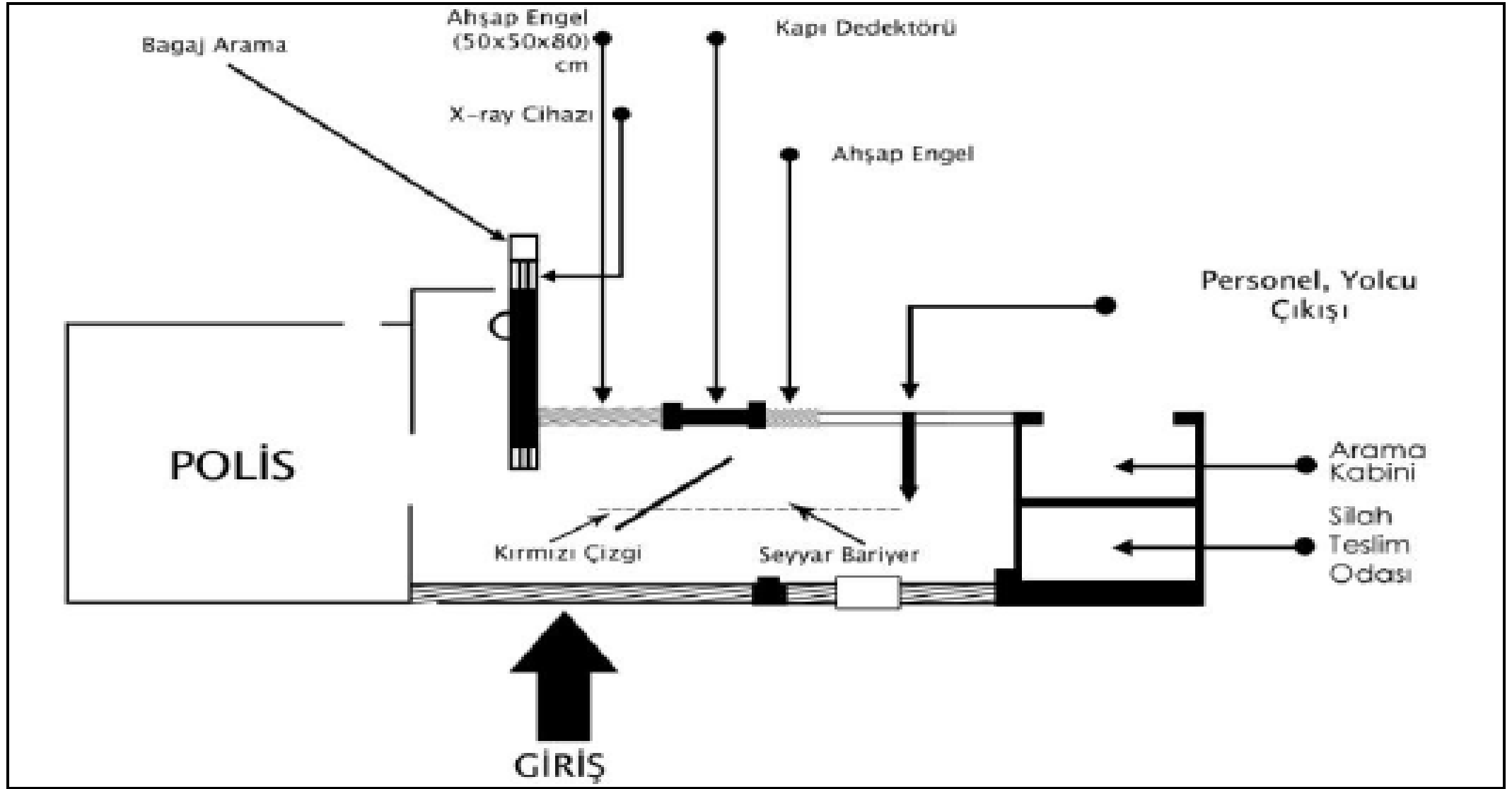
Terminal giriş kontrol noktalarında yapılan ilk kontrollerin amacının ağırlıklı olarak terminali koruma amacıyla yapıldığı ve öncelikle silah veya bomba tespiti yoğunlaştığı görülmektedir.

Daha hassas ve ayrıntılı arama ve tarama işlemi arındırılmış sahaya geçiş kontrol noktalarında yapıldığı görülmektedir. Bu düzenleme yetkili otorite tarafından değiştirilebilmekte ve kontrol noktalarındaki güvenlik düzeyi alınan kararlara göre değişebilmektedir.

Terminal binalarına girişte güvenlik kontrollerinin yapıldığı kontrol noktalarında;

- X-ray cihazı,
- El tipi metal arama detektörü (el detektörü),
- Kapı tipi metal arama detektörü (kapı detektörü),
- Arama odası bulunmaktadır.

Bunların yanında arama ve tarama sırasında kullanılabilecek yardımcı malzemeler olan masa, platform ve x-ray cihazı için plastik kaplar veya sepetler kullanılabilmektedir.

Giriş kapılarında özel güvenlik teşkilatı personelinden dört görevli bulundurulması şartıyla;

- Kontrol noktalarında yolcuların yönlendirilmesi,
- Kapı dedektörlerinin verdiği sinyallerin incelenmesi,
- El dedektörü ile yolcuların taranması,
- X-Ray cihazı ile bagajların görüntülerin monitörlerden (genelde iki monitör kullanılır) incelenmesi,
- Bagajların gözle kontrollerin yapılması,
- Gerekli görülen yolcuların veya bagajların polise haber verilerek polis tarafından yapılmasının sağlanması görevli özel güvenlik görevlilerince yapılmaktadır.

Bu kontrol görevlileri “**Giriş Kontrol Noktası İşletim Talimatına**” göre iş bölümünü şöyle yapmaktadır (MSHGP, EK 9);

a) Yönlendirme görevlisi, kontrol noktasının ön tarafında, kırmızı çizginin önünde durarak yolcu giriş düzenini sağlar ve / veya boarding kartını (biniş kartını) kontrol etmelidir.

b) X-ray cihazı operatörü, cihazı kullanarak görüntüleri yorumlamalı ve şüpheli görüntülerin incelenmesini yapmalıdır. (x-ray cihazı operatörü; x-ray cihazını kullanan ve teknik anlamda kullanmayı bilen, anlamındadır)

c) Kapı dedektörü tarama görevlisi, kişilerin kapı dedektöründen geçişini ve geçerken dedektörün verdiği sinyalin kaynağını, el dedektörü ve gözle araştırarak kişileri kontrol etmeli kişi üzerinden çıkan metal eşyaları inceleyerek şüpheli veya tehlike oluşturabilecek durumları polise bildirmelidir.

Bir kontrol noktasında kontrol görevlileri yanında Emniyet Müdürlüğü tarafından görevlendirilen bir polis “**kontrol noktası amiri**” olarak görev almaktadır.

Kontrol noktası amiri sürekli olarak kontrol noktasında, bulunmakta, **güvenlik cihazlarını kontrol etmekte ve özel güvenlik personelinin çalışmalarını takip etmekte**, gerektiğinde yönlendirmekte ve herhangi bir şüpheli durumda, özellikle özel güvenlik personeline tanınan yetkileri aşan aramalarda ve buna benzer durumlarda olaya müdahale etmektedir.

Yolcu Kontrolleri

Terminal girişinde yolcuların veya terminale giriş yapan yolcu uğurlayıcı karşılayıcılarının veya terminal ve hava meydanı tesislerinde çalışanların **kontrolleri** sivil havacılık güvenliği için çok önemlidir. Bu nedenle araştırmanın da en önemli konusudur.

Çünkü yolcu kontrolü; sivil havacılık güvenliğini tehlikeye atacak veya sivil havacılığa yönelik bir saldırı, eylem ve buna benzer faaliyetlerin yardım edebilecek kişilerin; ilk ve öncelikli kontrol edildiği noktalardır.

Bu kontrolde tarama ve arama işlemi uygulanır.

Yolcu kontrolü;

- Yolcunun üstünün aranması,
- El ve kapı dedektörleri cihazları ile yolcunun üstünün yani vücudu ve elbiselerinin taranması,
- Gözle kontrol edilmesi basamaklarından oluşur.

Bu kontrole **yolcu kontrolü dense de** terminal giriş kapı kontrol noktalarını kullanan her kişi için bu kontrol uygulanmaktadır.

Yapılan kontrol sadece **terminal güvenliği için değil aynı zamanda hava taşımacılığının güvenliğini tehlikeye atacaktır; uçakta taşınmasına izin verilmeyen maddelerin tespit edilmesi ve uçağa yönelik yasadışı müdahale eyleminde kullanılabilecek madde, cisim veya her türlü silahın uçağa girmesini önlemek amacıyla da yapılan bir kontroldür.**

Bu kontrolün daha öncede belirttiğimiz gibi **1970’li yılların başında uçak kaçırma olaylarının başlaması** ve dünya üzerinde terörist faaliyetlerin uçaklara yönelik yapılmaya başlanması ile doğduğu söylenebilir.

Bu kontrollerde yolcu taraması işlemini **özel güvenlik görevlileri yapmakta**, aramayı ise **kanunların yetkilendirdiği görevli polis yapmaktadır**. Aramanın nasıl olacağı olay ve duruma göre değişmektedir.

Yolcuya bir aramanın **yapılması gerektiği kararını, tarama işini yapan özel güvenlik** görevlileri verir.

Daha sonra arama yapılmasının gerekliliği kontrol nokta amiri olan polise haber verilmektedir. Polis ise **aramanın nasıl yapılacağına karar vererek kişinin üstünü** arayabilir.

Bagaj Kontrolleri

Bagaj kontrollerinden önce bazı tanımları belirtmemiz gereklidir. Bunlar bagaj, arama ve tarama tanımlarıdır.

Bagaj: Bir hava aracında taşınan yolcu ve mürettebatın kişisel mal ve eşyalarıdır.

Arama: Gayri kanuni eylem yapmak üzere kullanılabilecek silah, patlayıcı ve benzeri maddelerin; yolcu, bagaj ve diğer eşyalar ile havacılık faaliyetlerinde kullanılan materyallerde tespiti için ulusal mevzuat çerçevesinde güvenlik birimleri tarafından fiziki (el ile), teknik veya diğer arama yöntem ile yapılan uygulamadır.

Tarama: Yasadışı müdahale teşkil edecek bir eylemi gerçekleştirmede kullanılabilecek silahları, patlayıcı maddeleri veya diğer tehlikeli düzenekleri belirleme ve/veya algılama amacını taşıyan teknik veya diğer yöntemlerin uygulanmasıdır.

Yolcu kontrolleri sırasında yapılan bagaj kontrolleri de çok önemlidir. Yolcu veya giriş noktasından giren kişiler birçok **yasak madde veya cismi bagaj veya el bagajlarına** gizleyebilmektedirler.

Bagaj kontrolü bu **maddeleri bulmaya ve tespit etmeye yönelik kontrolleri** içerir.

Türkiye’de tüm yolcu bagajları arama kontrolüne tabii tutulmaktadır. **Bagajlar x-ray cihazıyla veya el ile fiziksel olarak aranabilmektedir. Ancak genelde x-ray cihazı kullanılmakta, gerektiği durumlarda el ile arama yapılabilir.**